

Innehåll

Förord 5

Del I Religionskunskap

– Skolans mest ifrågasatta ämne 7

- Sverige och andra länder 8
- Skolreformer och religionsämnets nytta 10
- Kristendomskunskap - skolans första ämne 10
- Från kristendomskunskap till religionskunskap 11
- Religionskunskap i dagens skola 13

Religionskunskap som skolämne 17

- Religionsinslag i förskolan 17
- Orienteringsämne i grundskolan 18
- Från kärnämne till gymnasiegemensamt ämne 19
- Det akademiska arvet 20
- Värdegrund i skolan 22
- Tyngdpunktsförskjutningar i skolan 25
- Statens ideologi och följdverkningar för skolan och religionskunskapen 26

Del II Teori och perspektiv

- För en målmedveten religionsundervisning 31

- Förutsättningar 32
- Objektivitet och/eller engagemang 32
- Lära av lust, plikt eller för överlevnad 34
- Religionsföreträdarnas och elevernas preferenser 36
- Kursplanernas och verklighetens religionskunskap 38
- Teoretisk grund för religionsdidaktik 39
- Perspektiv i 2011 års läroplaner och religionsundervisning 43
- Ytterligare perspektiv med fokus på religionsämnet 47

Undervisningsprocessen i religionskunskap 51

- Ämnet eller eleven i centrum 52
- Läraraktyvt kontra elevaktyvt 54
- Autentisk eller instrumentell religionsundervisning 57

Lärarens erfarenheter av autentiska miljöer	58
Elitens eller folkets religion	69
Det ämnesdidaktiska valet	72
Deskriptiv eller normativ etikundervisning	74
Omdöme och betyg	76

Arbetsätt i religionsundervisningen 80

Didaktisk modell	81
Elevens livsvärld	82
Det etiska samtalet och religionssamtalet	85
Berättelsen	91
Texttolkning och religionsjämförelse	98
Film och musik i religionsundervisningen	105
Barnlitteratur i livsfrågeundervisningen	116
Temaprojekt	123
Arenan för ett konkretare projekt	128

Religionsdidaktik 139

Framväxt	139
Religionsdidaktiska positioneringar	141
Modeller för det religionsdidaktiska forskningsfältet	146
Ny didaktik för nya kursplaner - Neurodidaktik	151

Del III Religionsämnet efter 2011

- Framtidsperspektiv 161

Harmoniserande eller provocerande religionsundervisning	162
Skolinspektion för kontroll eller utveckling	163
Progression för livslångt lärande	165
Pedagog- och lärarroll i förändring	169

Referenser 174

Register 177

Religionsundervisningens vara eller icke vara

Religionskunskap är det skolämne som mer än andra ämnen både blivit ifrågasatt och förändrat. Inget annat ämne har lockat så många att agera kring dess ställning, utformning och innehåll. Ämnet har inte bara bedömts utifrån kyrkans, samhällets och näringslivets behov. Det har dessutom prövats dels mot elevens behov av kompetens för att motsvara samhällets och yrkeslivets krav, dels utifrån elevens och föräldrarnas demokratiska rätt till information, integritet och självständighet samt vad individen behöver för att leva ett gott liv.

Del I

Religionskunskap

– Skolans mest ifrågasatta ämne

Kompositionslära för religionskunskap

Idag kan vem som helst sätta sig ner och komponera ett eget musikstycke. Till och med mobiltelefonen ger var och en möjlighet att ta fram sin egen komponerade ringsignal. Inom religionskunskapen är det inte lika enkelt. Här krävs en kvalificerad utbildning som ger insikter i komponerandets konst. Det behövs inte bara kunskaper i harmonilära utan också övning för att man ska kunna bli yrkesskicklig. I utbildningen i harmonilära (högskoleförlagd utbildning) är det många som deltar, men alla har inte samma uppfattning och det gäller därför att som student finna sin egen väg.

Del II

Teori och perspektiv

- För en målmedveten religions-
undervisning

Religionsämnet i 2011 års skolreformer

I vissa fall kan en medveten dikotomisk uppställning av ett område ge relief åt den roll som läraren har i undervisningsprocessen. De båda polerna visar på överdrifter samtidigt som de kan medverka till den balans och allsidighet som aktuell kursplan i religionskunskap kräver. I kommentarmaterialet till kursplanen för gymnasiet framhålls att 2011 års kursplan är lik närmast föregående kursplan avseende religioner och livsåskådningar, etiska och existentiella frågor. Men det nya är betonandet av ett dikotomiskt förhållningssätt i undervisningen.

Del III

Religionsämnet efter 2011

- Framtidsperspektiv

